

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.— „
Negyedévre 2.50 „
Egy hónapra 1.— „
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

**Szerkesztőség és
kiadóhivatal:**

Főpiacz, a város-
házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábos postá
soronként 6 kr-ával
számítottnak.

Az állami főreáliskola ügye.

Irta: Fazekas Sándor.

Debreczen, szept. 10.

III.

Nagyon erősen hangoztatja az indítványozó, hogy a reáliskola felsőbb osztályaiban elenyészően kevés a tanulók száma és az indítvány megokolásának legfőbb erejét épen ebben keresi.

Készségesen elismerem, hogy a felső osztályokban *ma még* kevés a tanuló. Én a hangsúlyt és az igazságot ezen két kis szóban keresem, s akiben egy szemernyi igazságérzet van, az *ma még* a felsőbb osztályok néptelenségét nem fogja érvül használni fel a reáliskola agyonütésére.

Én az indítványozó helyen a mozgalom megindítása előtt mégis csak feltettem volna magamnak ezt a kérdést; „vajjon mi az oka annak, hogy a reáliskola felsőbb osztályaiban *még* kevés a tanuló?” Ha ezt nem mulasztja el, talán nem sietett volna annyira az indítvány tevással.

Az indítványozó helyett a kérdést most én tettem fel, tehát én adom meg neki a feleletet is.

A reáliskola alapításától 1873-tól kezdve 1889-ig, tehát 16 éven át csak négy osztályu volt.

Felső osztályai tehát nem voltak. Mert az ötödik osztályt,

mely az iskola csufjára 16 éven egymagában volt a felső osztályok közül, egymagában senki se veheti felső osztályoknak.

Tizenhat éven át négy osztálylyal (mert az ötödiket számítani nem, de csak szégyenelni lehetett) ott nyomorgott a kollégiumban. És tulajdonosa, a város ez idő alatt semmit sem tett az iskola érdekében, vagy ügyeinek rendezésére; sőt ugy látszott, hogy szerette volna, ha végelgyengülésben önkényt tudott volna csendesen kimulni. A tanárok ingyenes szolgálatának felajánlása mellett a gazdag város 1889-ben megengedte, hogy megnyissák a hatodik osztályt; de 1890-ben már ismét megfeneklett a tovább fejlesztés ügye.

Az indítványozó és társai ezen idő alatt soha egyetlen egy alkalmas pillanatot sem mulasztottak el, hogy a reáliskola ellen vagy egy, vagy más oldalról támadást ne intézzenek. Hiresztelték, hogy a város megszünteti; mint kétségtelen dolgot vitatták, hogy a törvényhozás az összes magyar reáliskolákat törli a földszínéről, s a kit csak tudtak, le is beszéltek arról, hogy fiát a reáliskolába merészelje adni. De ilyen magaviselet mellett még jó képpel vitatták — ép úgy mint most, — hogy ők a reáliskolának nem

ellenségei, de igazi barátai. Ez így tartott 1891-ig, az államosítás megtörténteig.

És most kérdem: ugyan hát kinek lehetett bátorsága reáliskolába adni gyermekét 1891 előtt? A ki szereti az igazat kimondani, bizony azt fogja mondani, hogy senki más, csak a kit az álhírek és a rosz akarat sem tudtak elijeszteni.

Az államosítás végre 1891-ben megtörtént. Az iskola ügyeinek rendezése, sőt valljuk be az igazat, élete is, csak ekkor s azzal kezdődött — mikor a kollégium épületéből kikerült.

A reáliskola tehát, — vagy legalább benne a felső négy osztály — még csak 4—5 éves, vagyis olyan, mint egy járni kezdő gyermek. És ime a férfi kor erejében álló (vagy talán vénülni kezdő?) testrészt azt veti szemére, hogy meg kell ölni, mert nem életre való. Ugyan kérem, hát az apa kidobja-e a járni kezdő kis gyermekét, ha a mezőről, a munkából hazatérő nagyobb testrészt azt kívánja, azért, mert kis öcsese még csak otthon eszik, de nem dolgozik?

Soha igazságtalanabb szemrehányást nem tettek, soha méltatlanabb vádat nem emeltek a reáliskola ellen, mint most az indítványozó és az egész mozgalom megindítója.

TÁR C Z A.

Egy gyöngé pillanat.

— A Debreczeni Ellenőr eredeti tárczája. —

Irta: Konoz Ákos.

Olga bosszusan csapta le munkaasztalára a kis illatos levélkét, melyben Kadarkay Jenő arról tudósította, hogy fontos hivatali ügyben el kellett a hajnali vonattal utaznia bizonytalan időre.

Valaminek kell lenni a dologban, gondola Olga. Este itt volt és egy szót sem szólt elutazásáról. Jó lesz, ha résen leszek, mert az utóbbi időben nagyon megváltozott irányomban Jenő.

Jenő meg ezalatt, míg haditerveket szőtt ellene a haragos Olga, egy első osztályu kupé fülkéjében bizalmasan csevegett Kenderessynével.

Csak úgy véletlenül találkoztak a váróteremben s mint régi ismerősök egy kupéba ültek be. S mivel az ember életében megesik, hogy néha szerencse éri, ők is magukba utaztak, miben talán volt egy kis része annak a titkos szemhunyorításnak is, melyet a lisonok világában eléggé jártas konduktor hamarosan megértett.

A vonat prüsszögve repült át a nagy alföldön. Meleg volt s a különben is fel-

melegedett kocsik ontották magukból a hőséget. Jól esett az árnyék. Legalább ebben a véleményben volt Jenő, amennyiben a kocsii függőnyeit szorosán egybevonta.

Az idő gyorsan telt úgy, hogy Jenő észre sem vette, mikor útjának célját elérte.

Szinte rosszul esett neki, hogy válni kellett a sikkes Kenderessynétől és egyáltalában nem bánta volna, ha a vonat nem repült volna oly eszeveszettséggel. Elvégre is kellemesebb dolog egy szép asszonnyal csevegni, mint ügyes — bajos perlekedő emberekkel napokon át tárgyalni.

A vonat megállt s Jenő köszönt a szép asszonynak . . .

Csodálatos melegség gyűlt a szívébe, mikor a szép asszony puha, felé nyújtott kezét megfogta. Remegett, mint a nyárfalevél.

Kenderessyné világban forgott asszony volt és hamar észrevette azt a hatást, melyet Jenőre gyakorolt. Ellenállhatatlan mosolylyal, melyben azonban a neheztelés futó felhője is benne volt így szólt a távozni akaró fiatal ügyvédhez:

Látja Kadarkay, az nem szép magától, hogy engem most itt hagy egyedül. Milyen kellemesen eltölthették volna az időt Kolozsvárig. Na de kiveszöben van ma napság a figyelem, az udvariasság.

Csak menjen, siessen parasztjai közé és tegyen köztük igazságot . . .

Nagyságos asszonyom — felelé zavarodottan Jenő — igaz, hogy terminusom van, de azért szívesen rendelkezésére állok. Nem is mertem reményleni . . .

Hagyja el édes Kadarkay, ne mentegesse magát. Az az igaz, hogy fél Ógától. Ne féljen. Nem áruolom el, hogy együtt utaztunk. Isten Önnel . . .

Jenő kiszállott s a vonat pedig megindult s rohant Kolozsvár felé.

Csodálatos egy asszony — gondola Jenő, mikor a perronon egyedül maradt. Vajon mit akarhat velem az a szép özveg, velem a kezdő ügyvéddel?

Kezdte sajnálni, hogy leszállt a vonatról. Valami ellenállhatatlan hatalom azt sugta neki, hogy menjen a szép asszony után. Talán meg is teheti. Fél óra múlva jön a gyorsvonat s még elérheti Kenderessynét.

Elhatározását tett követte s a berobogó vonattal tovább utazott.

Nem csalódott, mert a csabai állomáson ott találta Kenderessynét, ki türelmetlenül sétálgatott fel s alá.

Amint meglátta Kadarkait, meleg pirosság ömlött el arcán . . .

Érdekelte Kadarkay s azért jól esett neki, midőn észrevette, hogy az ügyvéd is keresi az ő társaságát.

Hiszen az államosítás előtt csak az adhatta gyermekét a reáliskolába, a ki előre elszánta magát, hogy legjobban tanuló fiával abba hagyatja a tanulást, vagy idegen városba fogja hazulról küldeni, ha a reáliskola felsőbb osztályait addig meg nem nyitják.

Ebből világos, hogy azok, kik a reáliskolába azon biztos tudattal és elhatározással léptek be, hogy a felsőbb osztályokat is végezni akarják, ma még csak az ötödik osztályt végezték. Az indítványozónak, ha igazságos akarna és tudna lenni, csak ezt az osztályt, vagy legfőleg a hatodikat lehetett volna, vagy lett volna szabad bírálata alá vonni.

Mindazon érettségít tevők, a kiknek csekély számát oly lenézőleg emlegeti, még 1888-ban, vagyis a reáliskolának az ezen évet megelőző azon szomorú napjaiban léptek be a reáliskolába, mikor még — épen a reáliskolára hányt rágalomok és a szülők folytonos ijesztgetései miatt, — igazi hősi elhatározás és erős meggyőződés kellett ahhoz, hogy valaki a reáliskolába merje fiát beiratni.

És ime meg kellett érnünk azt, hogy most épen azok vádolják néptelenséggel, a látogatottság hiányával ezt a reáliskolát, a kik a néptelenségnek okozói önmaguk.

Én azt hiszem, hogy az indítványozó, talán csak mégis várhatott volna az államosítás idejétől számított nyolcz évet, mert akkor igazságosabban ítélhette volna meg azt is, hogy az élő és élni tudó reáliskola első osztályából hányan kerülnek fel a nyolczadik osztályba. Mert hát honnan lenne a

reáliskola VIII. osztályában tanuló 1892-ben, hogy ha az indítványozó és társai még 1888-ban, sőt 1890-ben is lebeszéltek a szülőket arról, hogy fiaikat a reáliskola első osztályába adják. Ha ezen állításom ellen védekezni akar, én bátran hivatkozom a városi bizottsági gyűlésekben a reáliskola ellen intézett beszédeikre.

És, hallatlan, most még ők mernek a reáliskola ellen vádlóként fellépni!

Én ugyan — megvallom, — még 10—15 évi élet után se mernek pálcát törni egy tanintézet működése felett s nem tudnám mondani, hogy ez vagy ama tanintézet nem kedvelt, nem népszerű, működésének nincs hatása, mert hiszen a közönség az ujat csak lassan ösmeri meg, célját és hasznát csak későbbben látja be. A tanintézet hatása csak akkor lesz igazán ösmeretes, ha a belőle kikerült ifjak életrevalóságukat bebizonyítják.

Kérem én a legnagyobb igazságtalanságnak tartom, ha valaki népszerűség, látogatottság és hatás tekintetéből az öt-hat éves, vagy mondjuk így, 23 éves reáliskolát a háromszázéves nagytekintélyű collégium főgymnasiumával akarná összehasonlítani. Azt bizonyára még az indítványozó is tudja, hogy 24 éves korában még neki sem volt oly nagy tekintélye és befolyása, mint ma ötvenéves korában.

A régi hires collegium is az 1850-ben reá mért csapást csak tíz év múltán 1860—62-ben heverte ki; akkor nyerte vissza rendes látogatottságát. Pedig a

főgymnasium nem ifju s kezdő tanintézet volt, mint a reáliskola most, hanem hatalmas erős intézet.

Egy szerény indítvány.

— Jókai Mórtól. —

Ez alatt a czim alatt Jókai Mór a következőket írja a Pesti Hirlapban:

Nagy gyönyörűséggel olvastam mindazon remek beszédeket, melyek a magyar közművelődési egyletek kongresszusán tartattak.

Sajnos, hogy engemet makacs testi bajom minden ünnepségektől távol maradtam kényszerít. Olyan vagyok, mint a bepupázott selyemhernyó.

De ha nem járulhattam is hozzá a fenséges ünnepélyhez élő szavakkal, hadd tegyek e nagy nemzetiügy előmozdítása céljából egy gyakorlatinak látszó indítványt.

Román szomszédainknak is van közművelődési célra alakult ligájuk, melynek elnöke Urechia szenátor.

Ezek az urak nagyon keveset szólnak, pedig a román nyelv egyike a deklamálásra legalkalmasabb idiomáknak, hanem azt hiszik, hogy maguk körül gyűjtenek százezer román hazafit, a kik fejenként és havonként egy „leit“ (1 korona) fizetnek be az egylet pénztárába. Így azután a román kulturligának van évenként egy millió kétszázezer frank jövedelme, a mit céljaira felhasználhat, (Érezzük!)

Én tehát azt véleményezném, hogy eleget tettünk már annak bebizonyítására, hogy nyelvünk mily gazdag szép kifejezésekben, most már nyuljunk a tárczánkba.

— Célunk nagy, nemes és szent; de munkánk sikeréhez pénz kell.

Hát nem volna-e Magyarországon is százezer hazafi, a ki havonként egy koronát nélkülözni tudna s annak a hova fordítását rábizná egy gróf Károlyi Istvánra egy Széll Kálmánra, egy gróf Bethlen Gáborra?

Kell, hogy legyen!

Minthogy pedig azt a módszert, hogy havonként indítsunk utnak egy koronát, nem tartom gyakorlatinak, — azt tizenkétszer felejténem el magam is — tehát a következőket indítványozom:

Ebéd után beszálltak ismét a kupéba, hol csakhamar megindult a társalgás.

Tehát ön szereti Olgát? kérde a férjétől nem régen végérvényesen elvált Kenderessyné — és nőül akarja őt venni. Jól teszi. Olga gazdag és így az ő és ön jövedelme elég lesz arra, hogy gond nélkül élhessenek. Engedje meg azonban, hogy kimondjam azt, miszerint a vagyonon kívül nem is kap egyebet Olgával. Reméllem ismeri a család multját s bizonyára hallott arról a közönséges szobalányról, ki később a Szabados nevévé lett. Na de elvégre is a vagyonért sokat megboesátunk, különösen önk férfiak, kik nem sokat adnak szívügyeikben a genealogiára.

Jenő kellemetlenül érezte magát a piros bársony ülésen. Csupa ujság volt előtte, amit Kenderessyné mesélt, s csak annyi volt előtte bizonyos, hogy az özvegy leleplezéseivel valamlyes célt akar elérni.

Kenderessyné kiméletlenül folytatta mondókáját. Elbeszélte, hogy Olga házasságon kívül született s az öreg Szabados csak azért vette el a szobalányt, Olga anyját, mivel félt attól a skandalumtól, melyet a megcsalt leány kilátásba helyezett.

A világ tárgyalta pár hónapig a furesa házasságot, azután mint más dolgot ezt is elfelejtette.

Hideg borzongás futott végig Jenőn, midőn Kenderessyné bevégezte beszédét. Érezte, hogy szívéből lassankint elszáll az

a vonzalom, melyet Olga iránt érzett. — Ebből kifolyólag összehasonlítás lett Kenderessyné és Olga közt. Az első merő tűz, szerelem volt, míg Olga, egy kis egyszerű teremtés ki csak sóhajtani és sirni tudott. Azután meg elgondolta, hogy mi lenne, ha szemére vetnék, hogy elvett egy kétes származású leányt egyedül azért, mert ezeket hozott a házhoz.

Milyen más Kenderessyné? Perfekt uriaszony tele szívvel, szellemmel és előkelő származással. Milyen boldog is volt, hogy idejét a Szabadosék házában töltötte, mikor Kenderessynével régen boldog lehetett volna.

A vonat megérkezett Kolozsvárra. Kenderessyné megköszönte a Jenő lovagiaságát és egyik rokonához hajtattott, míg Kadarkay az állomáson maradt, hogy a legközelebbi vonattal visszautazzék és Csabára.

Pár óra mulva ismét vasuton ült s unalmában jellaludt. Almatan megjelent előtte Olga kisirt szemekkel vádolva őt, hogy összetörte szívét s azután eldobta magától. A boldogság küszöbén állt, midőn Jenő eltiporta. A szelid tekintetű leány mellett ott állt Kenderessyné szenvedélyes arccal, fenyegető nézésében benne volt a féltékenység démona.

A gonosz álmra Jenő felébredt. Rendbe szedte álmát, gondolkodását. A kis Olga eszményi magasságban állt előtte

midőn annak szüziest tisztaságát összehasonlította a kaczer asszony szerelemárulásával. Szégyelte gyöngeségét. — Érezte, hogy hitvány ember, ki nem méltó az Olga szerelmére...

Mikor elvégezte dolgát, hazament és egyenesen Olgáékhoz hajtattott bocsánatot kérni...

Olga kedves mosolylyal fogadta és egy szóval sem tett szemrehányást azért, hogy Jenő szónélkül elutazott. Az igaz szerelem nem tud kételkedni. Bizonyosan halaszthatatlan ügyei voltak Jenőnek — gondolá magában ártatlan szívvél és ebben megnyugodott.

A jegyváltás pár nap mulva megtörtént és Kenderessynét a guta környékezte, mikor az eljegyzési kártyát megkapta.

Jenő boldog ember és nem is emlékszik már arra az útra, melyen egy pillanatra belekerült a csábító asszony hályójába, Kenderessyné ellenben még mindig gyakran megfordul Kolozsvárott s akik a más dolgaival törődnek, azt mondják, hogy bár nincs semmi jövedelme, mégis úgy él, mint egy hercegnő...

De az ilyen hercegnők nem palotákban hálnak meg, hanem a legtöbb esetben a közkórház halottas kamrájából temetik el őket egy-egy jeltelen sirba papírmádság és harangszó nélkül...

Min asszony napja. E zik meg. En

nevünk vel keve akkor k corona a közmivel

En hogy ki vásomra zánkban küldessé tére az a

Tisz pedig tu hogy m nevem n

Ha nam csir lami.

De

ját örizz

Nans

tele van neves sar niába. A impozáns

gókban p a hotelek folva emb örökös fo

sulatok é patosan i elé egész

tett, a no

Chris

Nansent, kocsin az

rályi palo

ebéd volt

pély lesz,

A J

botanikus

zetén, ne

Londonba

angol ujs

kozását.

„Juni

ebédeltün

tage, a ki

telen bedt

— Ne

— Mi

— Eg

Össze

Ki lehet

felugrott.

— Ak

Ezzel

sziklákra,

gent. Hog

eszébe se

káztattuk

— Há

Jacks

perezben

hér sikon.

igy közele

eltaláltuk,

mint a no

puska volt

esodálatos

ról a mási

a maga ne

ben álltak,

nyilván ne

— Na

Nanse

Minden uri embernek s minden ur asszonynak van egyszer egy évben nevénapja. Erről a napról senki sem felejtkezik meg, mert meggratulálják.

En tehát azt indítványozom, hogy a nevünk napján adjunk föl egy peccenyével kevesebbet a vendégeinknek s ugyanakkor küldjük el az egész évre vállalt 12 korona angáriánkat a vidékünkön működő köznevelődési egyletnek.

En részéről akként intézkedtem, hogy kiadó társulatom részéről az én rovásomra szeptember 22-ikén minden hazánkban működő köznevelődési egyletnek küldessék meg a 12 korona, halálom esetére az annak megfelelő tőke.

Tisztelt barátaim, névnap vendégeim pedig tudni fogják s kimentenek érte, hogy miért nem kerül az asztalomra a nevem napján sült malacz „is“.

Ha ezt mindazok, a kik tehetik, utánam csinálják, akkor lesz belőlünk valami.

De ahhoz, hogy a Krisztus koporsóját őrizzék, mindenekelőtt kell „Krisztus“

Nansen otthon.

Nansen, akinek a nevével egy hónap óta tele van az egész tudományos világ, a hírneves sarkutazó végre hazaérkezett Christianiába. A megérkezése, illetve a fogadtatása, impozáns és fejedelmi volt. Christiania lobbogókban pompázott. Az utazákon diadalkapuk, a hotelek tömve idegenekkel, az utcák zsúfolva emberekkel. Oszkár király és a trónörökös fogadták Nansent. Külföldi tudós társulatok és a nagy világlapok levelezői csapatosan időznek Christianiában. A „Fram“ elé egész a kikötő elejéig száz gőzhajó sietett, a norvég flottával egyetemben.

Christiania nevében Sunde üdvözölte Nansent, aki a lakosság üdvriadala között kocsin az egyetemre hajtatott. Innen a királyi palotába ment, a hol száz teritékű disztribúció volt a tiszteletére. Szombaton népünnepély lesz, amelyen Björnson tart beszédet.

A Jackson-féle észsarkai expedíció botanikusa Fisher, a ki a „Windward“ fedélzetén, negyedmagával a napokban érkezett Londonba, a következőképen beszélt el egy angol újságíróknak Nansen dr.-ral való találkozását.

„Junius 17-én Elmwoodban épen megébredtünk, amikor a mi csillagásznunk Armitage, a ki az observatoriumban időzött, hirtelen bedugja a fejét az ajtón.

— Nem hiányzik valaki közületek?

— Miért?

— Egy embert látok egy uszó jégtablán.

Összenézünk. Senki se hiányzottközülünk. Ki lehet hát az az ember. Jackson menten felugrott.

— Akárki, én megyek.

Ezzel elfutott. Mi felkapaszkodtunk a sziklákra, hogy szemügyre vegyük az idegent. Hogy talán Nansen lenne, senkinek eszébe se jutott, csak Armitage és én kockáztattuk meg.

— Hátha Nansen?

Jackson és az idegen még ebben a perczen két homályos foltnak látszott a fehér síkon. Mindkettő hevesen gesztikulált; így közeledtek egymáshoz és mi csakhamar eltaláltuk, hogy az idegen nem lehet más, mint a norvég sarkutazó. Egyik kezében puská volt, a másikban egy bambuszbot és csodálatos fürgeséggel ugrált egyik íégdarabról a másikra. A találkozási jelenet páratlan a maga nemében. A mint egymással szemben álltak, kezét szoritottak és Jackson, a ki nyilván nem ismerte fel Nansent, így szólt:

— Nagyon örülök, hogy láthatom,

Nansen könnyedén meghajol.

— Éu is, hogy önt láthatom.

— Van önnek itt hajója?

— Nincs.

— Hányan vannak?

— Van egy társam, kissé amodább.

Az egész beszélgetés alatt Jackson me-reven az idegen arcába nézett. Egyre erősebb lett benne a meggyőződés, hogy ez nem lehet más, mint Nansen. Végre ki is rukkolt vele:

— Nem Nansen ön?

— De igenis, Nansen vagyok.

Jackson elkiáltotta magát.

— Istenemre, most örülök csak igazán, hogy önt láthatom.

Ismételten melegen szorongatták egymás kezét.

Nansen mosolygott.

Igazán nagyon kedves.

A saját édesanyja se ismerte volna meg Nansent. Szőke haja, szőke szakála sötétbarna lett, arcán kezén nem volt egy fehér folt: úgy nézett ki, mint egy szerecsen. Az arca fekete volt a füsttől és a halzsirtól. Ruhája, mely tizenöt hónapon le nem szakadt testéről, kemény volt a vértől és olajtól, a mivel az arca is be volt mázolvva.

Irodalom — Művészet.

* **A Kereskedelmi Társaságok Jogi Személyisége.** Tanári Székfoglaló Értekezést. Irta Bartha Béla, a jog- és államtudományok doktora. Külön lenyomat a debreczeni ev. ref. főiskola 1895/96 évi akadémia értesítőjéből. Debreczen. Nyomatott a város könyvnyomdájában.

Ily című könyvet kapott ma szerkesztőségünk, melyben a debreczeni jogakadémia tudós tanára Bartha Béla dr. értekezik a Kereskedelmi Társaságok Jogi Személyiségéről. Maga a kérdés, melyet az író tárgyal valóban megérdemli a szakszerű fejtegetést, mert az a kereskedelmi jognak nemcsak legvitásabb, hanem a legérdekesebb része. Jogirodalmunk több kitünősége foglalkozott már ugyan e kérdés tisztázásával, de a dolog természetét tekintve nem találjuk sehol annak oly világos magyarázatát, mint Bartha Béla dr. könyvében. A kitünő stylusban írt munkának szűzsége az, hogy a törvény nyilván a társaságot magát s nem az egyes tagokat, mint ilyeneket tekintti kereskedőnek, ami azonban csak úgy lehetséges, ha az a társulat jogi személy, önálló jogalany, mert különben nem folytathatna saját nevében iparszerűleg kereskedő üzletet.

A kitünő munka bizonyára megérdemelt figyelembe fog részesülni és a jogászvilág élénk érdeklődéssel fogja olvasni a nagy tudásra és sok tanulmányra valló jogi fejtegetést. Melegen ajánljuk.

* **A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota.** I. kötet. Irta Jancsó Benedek. Budapest, 1896. Lampel (Róbert) Wodianer F. és Fiai) kiadása. Ára 6 frt o. é. Jancsó Benedek, a „Szabadságharcunk és a dákoromán törekvések“ című könyv szerzője a fennebbi cím alatt nagyobb szabású, újabb irodalmi művel gazdagította publicisztikai irodalmunkat. E kötet négy részre oszlik. Az első részben „a román nép és nyelv eredetének kérdése“ cím alatt foglalja össze mindazt, a mit erről a tudomány idáig biztosat vagy valószínűt megállapított. A források és a pro et contra nézetek részletekig ható ismeretével igyekszik bebizonyítani, hogy a román nép a Balkánon született s hogy csak a bulgárokkal és a kunokkal való érintkezés idején költözött át a Dunán. A második részben a magyarországi románság törté-

netét tárgyalja a honfoglalástól kezdve a mohácsi vészig. Kezdi az Anonymus kérdéssel kimutatván, hogy Anonymus elbeszélése miként szolgált történeti alapul a dákoromán törekvéseknek. Behatóan és érdekesen ismerteti a román történetírás hamisításainak egész elméletét. Vázolja a románság szerepét az Árpádok az Anjouk és a Hunyadiak keleti politikájának keretében. A kép, melyet a mohácsi vész előtti románság erkölcsi állapotairól fest, nemcsak ujszerűségével lep meg, — de egyúttal meg is magyarázza azt a megtartást, melylyel a magyarság a románság iránt viseltetett. A harmadik részben „A románság állapota az önálló erdélyi fejedelemség alatt“ címmel nemcsak azt a fordulatot jellemzi, mely a magyarság és a román ellem egymáshoz való viszonyában az erdélyi önálló fejedelemség megalakulással egy a bel-, mint a külpolitikában bekövetkezett, hanem azt a kulturális hatást is, melyet a magyarság ez időközben egyházi és irodalmi tekintetben a románságra gyakorolt. Jancsó nagy apparatussal bizonyítja be, hogy az erdélyi önálló gör.-kel. román egyház az erdélyi kálvinista fejedelmek politikai akciója következtében jött létre. A negyedik részben „A románság állapota a „leopoldi diplomá“-tól II. József trónraléptéig“ cím alatt elbeszéli a románok vallásos unióját a rákövetkező visszahatással együtt. Jancsó e művéből tudjuk meg először, hogy a mai román nemzetiségi politika atyja 1740 körül Klein Innocentius balassfalvi püspök volt. Élénk és szemléltető képen vonul el előttünk Jancsó előadása kapesán az a harez is, melyet a kálvinista törekvések ellen Vizarión és Sofronius kalugerek folytattak. Majd az oláh jobbágyság állapotait és a határország felállítását beszéli el, rámutatva a román nemzeti szellem ébredésének tüneteire s arra, hogy miként készül lassankint s miként érlelődik meg a románság lelke a Hóra-féle lázadásra.

Jancsó a románság történetét nemcsak a magyar belügyi állapotokkal kapcsolatban adja elő, hanem rámutat annak külpolitikai vonatkozására is. E könyvből megtudjuk, hogy az orosz politika milyen hamar figyelmére kezdte méltatni a románság vallásos és nemzetiségi mozgalmait. Nagy apparatussal, az adatok óriási halmazával dolgozik, de ez adatokat mindig világos képbe tudja foglalni s a mi nem utolsó érdeme, eleven és magyaros előadással elbeszéli. Kíváncsi, de egyúttal bizalommal várjuk a II. kötetet, mely a román nemzetiségi mozgalmak történetét a Hóra-lázadástól kezdve napjainkig fogja előadni. Ha a befejező második kötet is meg fog jelenni, elmondhatjuk, hogy Jancsó Benedek a magyar történetírást egy egész új mezővel, a román nemzetiség történetével szélesítette ki. Meggyőződésünk, hogy e könyvet a magyar politikus ép úgy nem nélkülözheti, mint a történetíró s hogy igazán van irójának, mikor annak a meggyőződésnek ad kifejezést, hogy könyvének legalább is az a hatása lesz, hogy belőle a politikus és a történetíró megtanulják, hogy a nem-magyar ajku nemzetiségek törekvéseinek és vágyainak ismerete nélkül magyar nemzeti történelmet sem csinálni, sem írni nem lehet.

Törvénytörvények.

* **A főminiszter és az özvegy.** Érdekes végtárgyalás volt a napokban a szolnoki törvénytörvényeknél, a hol vádlottként egy fiatal, alig tizennyolcz éves varrónő szerepelt. Özvegy Juhász Istvánné mezőturi asszony szerelmes levelet kapott az elmúlt évben a postán, mely alá Csáky Endre gróf főminiszter volt aláírva. Az özvegy láttatlanban is szerelemre gyul-

ladt a főminiszter iránt s három hónapig tartott zavartalan boldogsága, melyet a sürün érkező levelek csak élesztettek. Egyszer aztán hosszú levél érkezett a gróftól. Elmondta benne, hogy már tovább nem várhat reá, mert alig várja azt a pillanatot, mikor boldogan keblére szoríthatja az ő imádott feleségét. Szeretné, ha mielőbb kitűznék a lakodalom napját, melyet különös fényvel akar megülni. Az esküvő költségeire pedig kért ezer forint előleget, a mit majd a hozományból később levonnak. Egyben jelezte érkezésének az idejét. Az özvegyet boldoggá tette ez a levél és mutogatni kezdte az ismerőseinek, a kik bizony csakhamar belátták, hogy itt valaki gyalázatos játékot űz a hiszékeny asszonynyal. Mig végre a rendőrség is tudomást szerzett a dologról s két rendőrt küldött a légyottra, a kik a szobában elrejtöztek.

Elegáns ifju volt a főuri kérés, a ki rövid bemutatás után csakhamar a dolog „gazdasági oldalára” terelte a beszédet s kérte az ezer forintot. Az asszony ezer forint helyett csupán hetvenöt forintot és egy takarékpénztári könyvecskét volt hajlandó a főminiszternek előlegezni, a kit ez a szűkkeblűség annyira felbőszített, hogy pattogni kezdett és a viszony felbontásával rémitgette az asszonyt. Ekkor a rendőrök eljöttek rejtekükből és megragadva a halászápadtá vált gróft, igazolásra szölitették fel. A „főminiszter” ötlát-hatolt és zavarában egy másik nevet mondott a rendőröknek, a kik erre levették fejéről a kalapot. Uj meglepetés várt reájuk. A gróf urnak magas kontyura tűzött haja volt, a bajusza pedig csak úgy oda volt festve, mert hát tulajdonképen leány volt és sirva vallotta be, hogy ő Kerékgyártó Mari 17 éves varrónő s csak felakarta ültetni a hiszékeny asszonyt. A bíróság abban a meggyőződésben, hogy itt csak közönséges felültevéstől van szó, felmentette a család büntetének kísérletével vádolt grófi kérését a vád alól, csupán a hamis név bemondata miatt ítélte el egy napi fogházra.

Gyilkos szerelmesok. Simenics Márton 21 éves szolgálégény Balics István jómódu parasztgazdánál állott szolgálatban. A gazda felesége daczára 48 éves korának, szemet vetett a csinos szolgálégényre és csakhamar benső viszony fejlődött ki közöttük, melynek csak a férj, Balics István állott útjában.

A magáról megfélekedezett asszony azt a gaz tervet eszelte ki kedvesével, hogy urát elteszi láb alól. Hogy a tervet könnyebben keresztülvihessék Simenics elhagyta szolgálalát.

Nemrégiben Balics a község pénztárosával Eszékre utazott s ott egyebek között nagymennyiségű sőt vásároltak be. Visszafelé jövet betértek egy falusi koresmába s mialatt ott kipihenték fáradtságukat, egy tolvaj ellopta kocsijukról a sőt. A károsultak néhány camagajevci legényre gyanakodtak a lopást illetőleg.

A hétfőről keddre virradó éjjel, ugy 1 óra tájban, Balics felesége hirtelen nagy zajt csapott, kiabálására, lármájára előrohantak a szomszédok, a kiknek elmondta az asszony, hogy a kertben járt s ott széthasított koponyával találta az urát.

A helyszínén nemsokára megjelent Heidenek jegyző is, a ki kihallgatás alá vette az asszonyt. Az udvarban a szabadjárja eresztett lovak össze-vissza szaladgáltak. Az asszony elmondta, hogy halva találta az urát a kertben, de hogy miért és hogyan ölték meg, azt nem tudja. Heidenek jegyző azonnal házkutatást tartott s egy véres felszére akadt, melyről egy hajcsomó lógott le.

A jegyző ezután Simenicshez ment, a kit lakásán talált. Ez tagadja, hogy a

gyilkosságról valami tudomása volna. A jegyző, a ki tudott a legénynek és az asszonynak viszonyáról, azt mondta erre Simenicsnek, hogy az asszony őt tartja a gyilkosság tettesének. Simenics megfélekedzván magáról, felkiáltott:

— Nem igaz, az asszony a bűnös. Szembesítették őket és a megtalált, kölcsönösen váltott leveleikből sikerült végre megállapítani a tényállást.

A tegnap megtartott végtárgyaláson az asszony is, meg a legény is vetkesnek találtattak. — Simenicset a törvényszék kötél általi halálra, Balics Máriát pedig bűnrészesség és bűnpalástolás miatt 20 évi fegyházra ítélte.

Táviratok.

— A Debreczeni Ellenőr saját tudósítójától. —

A t. Házból.

Budapest, szeptember 11. A képviselőház mai ülésén folytatták a bűnvádi eljárásról szóló törvényjavaslat tárgyalását. — Az esküdtek eskümintáját Visontai Soma Szalay Imre pedig helytelennek tartották, ellenben Erdély igazságügyi miniszter, Chorin Ferencz és Polónyi Géza helyeselték. Változatlanul elfogadták az eskümintát. A többi szakaszoknál néhány lényegtelen módosítást eszközöltek.

Cyclon Párisban.

Budapest, szeptember 11. Párisból érkezett távirati értesítés szerint ott óriási cyclon pusztított, a melynek 150 áldozata lett, köztük 36 súlyosan megsebesült.

Politikai párbaj.

Budapest, szept. 11. Weszter Imre képviselő és Skublics dunántuli földesur ma délelőtt politikai nézeteltérések miatt pisztoly párbajt vívtak. Mindkét fél sérletlen maradt.

A király gyakorlatok.

Budapest, szeptember 11. A krisovicei királygyakorlatok, a melyen a 10 és 11 hadtestek vesznek részt a király jelenlétében, gyönyörű időben kitünően sikerültek.

Családlító fiu.

Budapest, szept. 11. Megrendítő családi tragédia hírét kirét közli a táviró Tisza-Lucz, Borsod megyei községből Kiss Dezső 21 éves fiatal ember agyonlőtte apját és nővérét s a mikor elfogták, a csendőrt is súlyosan megsebesítette.

NAPIHIREK.

— **Személyi hírek.** Kiss Áron püspök ma reggel Komáromba utazott, hogy Antal Gábor dunántuli püspök beiktatásán részt vegyen. A fővárosban Kun Bertalan és Szász Károly püspökökkel találkozik, a kik szintén ott lesznek a beiktatási önnepélyen. — Gróf Dégenfeld József főispán ma reggel birtokáról Debreczenbe érkezett.

Dégenfeld Gusztáv gróf.

A Dégenfeld főuri családnak nagy és mély gyásza van s e gyászban osztozik Debreczen nagy messze kiterjedő vidéke is, amelynek hazafias és egyházi törekvéseiben mindig fontos szerep jut a Dégenfeld nemzetségnek. A család egyik legrokonszenvesebb tagja Dégenfeld Gusztáv gróf téglási kastélyában

tegnap hosszas, kínos szenvedés után meghalt. Dégenfeld Gusztáv néhai D. Imre grófnak és Beck Paulina urnőnek volt egyetlen fiok. Ifjabb éveiben tevékeny részt vett a közéletben, de az utolsó időkben, főként apja halála óta visszavonult csaknem minden nyilvános szerepléstől, egyedül a gazdálkodásnak és családjának élt. Az 1861. és 1865. évi országgyűlésen a h. nánási választókerületet képviselte balközépi programmal s azóta folyton hű maradt a függetlenségi párthoz. Egy időben gondnoka volt az alsó-szabolcsi ev. ref. egyházmegyének, de a 80-as évek elején lemondott e bizalmi tisztségről, de azóta sem szünt meg egyháza ügyei iránt érdeklődni, amelyekkel olyan szorosán összeforrott a Dégenfeld név. Mikor édes atyja meghalt, nővéreivel együtt 25,000 frtos alapítványt tett a debreczeni kollegiumban létesítendő új tanzsékre. Elsőrangú tekintély volt a sport téren, főként a lótenyésztés körül. A pesti lovar egylet alapító tagjai közé sorolta s sokáig igazgatója és bírálója volt ez egyletnek. A debreczeni lovar egyletet is ő alakította meg 1864-ben s az elnökéül választotta. A hajdumegyei lótenyésztőbizottmány sokáig elnökéül tisztelhetette. — Hires ménest tartott s tulajdonosa volt Wesselényi báróval, Forgách gróffal együtt a D. W. F. nevet viselő verseny istállónak, amely számos versenyen nyert díjat. Állandó lakása Tégláson volt, ahol a Dégenfeld családnak pompás kastélya és parkja van. Ezt Dégenfeld Imre gróf nevével a nemes szivű Beck Paulina kezével kapta hozományul egy szép uradalommal együtt Beck Pál mérnök és kir. biztostól, akinek Debreczen modern fejlődése is sokat köszönhet. Dégenfeld Gusztáv census alapján volt tagja a főrendiháznak. Birtokai Tégláson, Dorogon, Hadházon, Bökönyben és Szegegyházaon vannak. — Téglás község egy jóindulatu, szeretett földes urat gyászol a nemes gróffban. — Két fia és egy leánya maradt. Ifjabbik fia, Pál gróf tiszteletbeli szolgabíró Hajdumegyében. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. gróf Dégenfeld Schonburg Gusztávné, Karcsey Melánia grófnő a saját, valamint gyermekei, Imre, Pál és Paulina; továbbá sógornói, özv. herczeg Odessalehi Gyuláné, Dégenfeld Schomburg Anna grófnő, Tisza Kálmánné, Dégenfeld Schomburg Ilona grófnő, báró Podmaniczky Gézáné, Dégenfeld Schomburg Bertha grófnő, gróf Károlyi Istvánné, Dégenfeld Schomburg Emma grófnő nevében mélyen elszomorodott szívvvel jelenteli felejtethetlen férje, apjuk és testvérbátyjuknak, Dégenfeld Schomburg Gusztáv grófnak folyó évi szeptember hó 10-ikén, életének 62-ik évében hosszas szenvedés után Tégláson történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei szeptember 12-én a téglási családi sírboltba helyeztetnek örök nyugalomra. Téglás, 1896 szept. 11. Aldás legyen porai felett. Dégenfeld Gusztáv gróf hamvai felett a mélyen sujtott család kívánatára a háznál imát és a sírnál rövid beszédet tart Jóó István középiskolai felügyelő.

— **Bizottsági ülések a megyénél.** Hajdúvármegye erdészeti albizottsága ma délelőtt a vármegyeháza nagytanácsstermében. Pénzes Sándor elnöklete alatt ülést tartott s több

fontos er
gyei közp
előtt 9 ór
alispán el
jövő évre
jegyzők
tárgyalás

— A

érkeztek
ispánhoz
hajdu-szo
legtöbb a
a jövő év
jék össze
vármegye
lére kitév
lasztmány
tárgyalás
sort. Ezer

Semsey

Semsey I

Gróf Zich

Semsey F

Forrai H

Reichman

nagyvára

Péres) 30

udvar) 27

(Csége) 2

2812 frt 1

2602 frt 3

2445 frt 4

2317 frt 6

kr., Berg

kr., Licht

60 kr., Li

frt 71 kr.

1126 frt 9

1526 frt 3

udvar) 16

10 kr. A

összeggel

névsorába

— A

lapunk e

tetett ber

25-dik év

leplezésén

nem volt

jóakaratu

tudtuk r

1871-ben

11-dikén

tehát cs

vedett.

— R

oly név h

lyet a ha

zolt mesés

Szilárd en

főváros, h

Jótekonys

kinék halá

áldozatkés

isten. 87

Sajó-Ládo

— Viz

mint nádu

Lidia odav

epilepsziát

rohamai.

kuthoz me

ban a min

ret felhuzz

szia s fejje

vették, má

— Ide

desi fiu a

községhez

tára szegő

reá bizott

megakarta

fontos erdészeti ügyet intézett el. A vármegyei központi választmány f. hó 18-án délelőtt 9 órakor, Rásó Gyula királyi tanácsos alispán elnöklete alatt ülést tart, a melyen a jövő évre érvényes képviselő választók névjegyzéke ellen beadott fellebbezési ügyeket tárgyalják.

— **A vármegye legtöbb adót fizetői.** Most érkeztek ide Rásó Gyula királyi tanácsos alispánhoz a debreczeni, hajdu-böszörményi és hajdu-szoboszlói adóhivataloktól a vármegye legtöbb adót fizetőinek kimutatása, amelyből a jövő évre érvényes virilisták névsorát állítják össze. A kimutatások nyolcz napig a vármegyei kiadó hivatalban vannak közszemlére kitéve s annak leteltével az igazoló választmány veszi a beadott felszólamlásokat tárgyalás alá és megállapítja a végleges névsort. Ezer frton felül fizetnek a következők: Semsey Andor (B.-Ujváros) 19019 34 kr., Semsey László (B.-Ujváros) 8672 frt 68 kr., Gróf Zichy Géza (Tetétlen) 7010 frt 80 kr., Semsey Róza (B.-Ujváros) 4444 frt 11 kr., Forrai Henrik (Nádudvar) 3791 frt 88 kr., Reichman Herman (Debreczen) 8807 frt 57 kr., nagyváradai lat. szertartású káptalan (M.-Pécs) 3009 frt 17 kr., Hartstein Péter (Nádudvar) 2789 frt 99 kr., Csávolszky Lajos (Csege) 2436 frt 31 kr., báró Vay Béla (Csege) 2812 frt 15 kr., özv. Schwart Sámuel (Csege) 2602 frt 36 kr., Semsey Sybill (B.-Ujváros) 2445 frt 42 kr., báró Vay Sándor (Nádudvar) 2317 frt 67 kr., Nyitrai és Lippe 1049 frt 44 kr., Berger Vilmos (B.-Ujváros) 1156 frt 80 kr., Lichtschein Sámuel (B.-Ujváros) 1087 frt 60 kr., Lichtschein Dezső (B.-Ujváros) 1316 frt 71 kr., Lichtschein Márton (B.-Ujváros) 1126 frt 98 kr., Fischein Ignác (Nádudvar) 1526 frt 32 kr., Szathmári Király Pál (Nádudvar) 1626 frt 96 kr., Nagy Imre 1091 frt 10 kr. A többi adófizetők ezer frton alóli összeggel szerepelnek a legtöbb adófizetők névsorában.

— **A 25 éves Csokonai szobor.** Tegnap lapunk egy barátja telefonon figyelmeztetett bennünket, hogy szept. 11-én van 25-dik évfordulója a Csokonai szobor leplezésének. Lapzárta lévén már akkor, nem volt időnk, hogy utánna járjunk a jóakaratu közlés valóságának, csak ma tudtuk meg biztosan, hogy a szobrot 1871-ben nem szeptember, hanem október 11-dikén leplezték le. Lapunk barátja tehát csupán a hónapra nézve tévedett.

— **Rökk Pál halála.** A Rökk-család neve oly név hazánk legujabb történetében, melyet a hazafias és jótékony czélokra áldozott mesés összegek tettek fényessé. A Rökk Szilárd emlékezetét azzal örökölte meg a főváros, hogy egy utcát nevezett el róla. Jótékonyágait folytatta örököse Rökk Pál, a kinek haláláról most kapunk hírt. Jó szívet, áldozatkészségét hosszú élettel fizette meg az isten. 87 éves korában szenderült jobblétre Sajó-Ládon.

— **Vizbefult leány.** Szomorú véget ért — mint nádudvari levelezőnk írja — *Horváth Lidia* odavál, 14 éves kis leány. A leány epilepsiában szenvedett s gyakran voltak rohamai. Tegnap déltán az udvaron lévő kuthoz ment, hogy abból vizet merítsen, azonban a mint lehajolt, hogy a vízzel telt vedret felhuzza, hirtelen kitört rajta az epilepszia s *fejfel lefelé a kutba esett.* Mire észrevették, már meghalt.

— **Hogyan halt meg Lukács Márton földesi fia** a nyár folyamán a Berettyó-Ujfaluközséghez tartozó Pusztaháza nevű pusztára szegődött kondásnak. Tegnap délben a réa bizott sertéseket a káva nélküli kuthból megakarta itatni. Itatásközben megcsuszott s

a vizbefuladt. *Csúti Imre* nevű kondástársavette észre a szerencsétlenséget, de amikor kimentették, már halva volt.

— **Az alibi gyár.** Ama számtalan vállalat közül, a mely egy világvárosban szerencsét próbál, nem utolsó helyen áll az az intézet, a melyet Párisban a Gil Blas egy munkatársa fedezett föl, mint állítja véletlenségből, de valószínűleg azért mert magának is szüksége lehetett rá. Az alibi gyár ez, amelynek helyisége Páris belvárosának egy régi utcájában, előkelő lakásban van. Az izlésesen berendezett szalon falain ott vannak a „gyár” jelmondatai: gyorsaság, titoktartás, bizalom, tisztesség. Éltés urnó fogadta a hírlapíró a kinek ama kérdésére, hogy mi tészelja van a gyárnak, a hölgy bizonyos részben tagadhatatlan őszinteséggel így felelt:

— A czél uram az, hogy miután férjem, a ki tábornoki rangot viselt a szudáni hadseregben, vagyon nélkül hagyott, tisztességgel meg tudjak élni. Az eszköz erre az, hogy olyanok részére, a kik ottlétüket akarják bizonyítani, olyan helyen, a hol nincsenek ott, ezt megtehessék.

— **Hogyan?**

— Nagyon egyszerű a dolog uram, be fogom önnek egy példával bizonyítani. Ön például két hétig úgy akar Párisban maradni, hogy felesége ne tudjon róla semmit. Ezért azt fogja mondani, hogy sürgős ügyei vannak Berlinben s két hétig távol lesz a fővárostól. Felesége kíséri a pályaudvarba s elbucszuk öntől, a ki azonban a legközelebbi állomásról visszatér. Eljön ide intézetünkbe s itt megír egy levelet feleségének Berlinből keltezve, a melyben a leggyöngédebb sorokban adja neki tudtára, hogy megérkezett oda s rendkívül el van foglalva. Ezt a levelet mi expedisse küldjük berlini ügynökünkhöz, a ki ott postára adja s a levél harmadnap felesége kezei közt van, a ki bizonyára hálásan fog gondolni az ő figyelmes urára. A választ az ügynök hasonló módon azonnal hozzánk küldi s mi kézbesítjük önnek. Így aztán elkerülheti a családi kellemetlenségeket s megóvja felesége nyugalma, a mi egy gavallérnak legfőbb kötelessége. Miután pedig ilyen s ehöz hasonló alibikre igen sok embernek van szüksége, vállalatunk, hála a sorsnak, fényesen virágozik, fejezte be a tiszteletreméltó matróna.

— De hát, hogy ha ez alatt feleségem jön ide hasonló kéréssel, kérdezte a hírlapíró.

— Uram, mondta az asszony, mi az egyenlőség hívei vagyunk s a mit önnek megteszünk, nem tagadhatjuk meg feleségének sem.

Köszönöm, felelt a kíváncsi hírlapíró és távozott.

— **Hat éves anyagyilkos.** Borzasztó eset történt a napokban Kaál, hevesmegyei községben. Kapus Elek, ottani birtokos felesége, míg férje a mezőn volt elfoglalva, lefeküdt a pamlagra, mert rosszul érezte magát és ott elaludt. Hat éves fiacskája a szobában játszadozott, nagyon felköltötte a kíváncsiságát édes atyjának a falon függő pisztolya. Felmászott egy székre és leakasztotta a fegyvert. — A gyermek addig forgatta a pisztolyt, míg az elsült s a golyó a pamlagon fekvő anyjának fejébe furódott. — A szerencsétlen asszony szörnyet halt. A lövés zajára a cselédek besiettek a szobába, de az asszonyuk már halott volt. A kis fiu, a ki aligha tudta, mit követett el, ott sirdogált a földön ülve. A borzasztó szerencsétlenség nagy részvétet keltett az egész vidéken.

— **A magyar gör. kath. püspökség** felállítatását szorgalmazó bizottság, mint Hajdu-Dorogról értesülünk, sürgető kérvényt fog intézni a képviselőházhoz, melyben a püspökség haladéktalan léte-

síttetése tárgyában a Ház elnöke utján beterjesztett június 27-iki kérvényének soronkívül való tárgyalását szorgalmazza. A dorogiaknak, mint e tekintetben az ország összes magyar ajku görög katolikusai megbizottjának, ezen elhatározásra a kormányelnöknek f. hó 5-én a képviselőházban e tárgyban tett nyilatkozata adott indító okot. E miniszterelnöki enantiatióból a latin Klerus ellenmozgalmát s a munkácsi püspök tiltakozását látják némielyek; ki oda törekszik, mint a magartartása ujabban jelzi, — hogy a püspökség kikerekítésével egyházmegyéje területben ne kisebbedjék, hanem növekedjék; s ki ezen czéljának keresztülvitelére időt akar nyerni. A munkácsi püspöknek a herezegprimásnál levő látogatását ugyanis azzal hozzák kapcsolatba, hogy a különálló magyar püspökség ne létesüljön. De mert ez a kérdés már annyira megért a megoldásra, — kerekítették ki a munkácsi diolcezis a magyarul is beszélő hitközségekkel, szerveztessék Erdélyben is egy vikariatus és a ruthének püspöke cím mellé nyerve meg a magyarok püspöke címjét is és így a munkácsi egyházmegye legyen a magyar nemzeté, katolikus egyház. A dolog ily megoldása pénzügyi tekintetekből csábító ugyan, sőt mint a munkácsi egyházmegye híresővei hangoztatni szeretik, a magyarosodást rohamosan mozdítaná elő, de a dolog mélyén mint a színbor alatt a hordóban a seprű, ott van az önérdék. A két liturgikus nyelv közül, hiába lesz a magyar kanonizálva, az oláh, vagy a ruthén fog kultiváltatni, mert a pap azt fogja többségnek számítani s a magyar ott lesz a hol volt. Azért Dorog nem teszi le a küzdelem fegyverét, míg a külön álló püspökséget ki nem vívta. Ezzel a kitartással tartozik megvívóinak, az ország görög katolikus hívőinek s a maga részéről kész a végsőkig menni. Vannak a nagybizottságban elkeredett elemek, melyek a magyar püspökségért, a magyar egyházért, arra való tekintettel, hogy a katolikus főpapság, ezek létesülése elé minduntalan akadályokat görget, — a katolicizmus kötelekének szétszaggatását is hangoztatják. A munkácsi püspök iránt, kinek biztosa jelenlétében a mária-pócsi bucsun jelenlevő papok orosz és oláh nyelven perhorreskálták a magyar liturgiát és püspökséget, — nagy az elhidegülés.

— **Kórházak faluk számára.** A kiállítás látogatói előtt bizonyára ismeretes az a mintakórház, melyet a kiállítás falujában lehet látni. — A belügyminiszter most körrendeletben, mely tegnap érkezett meg Hajdumegye alispánjához, felszólítja az egyes nagyobb falvakat, hogy ha millenniumi alkotásokat terveznek, vegyék figyelembe e kórházat, mely berendezésénél, czélszerűségénél fogva igen alkalmas. Az ilyen kórházak felállítása csak 7091 frt 63 krajczárba kerül s így nagyobb falvak is építhetnek ilyent.

— **Zsebtolvajok a bucsusok között.** A ma reggel Mária-Pócsra induló bucsusok között Szoboszlóról több zsebtolvaj jelent meg, amint ezt egy Pap Miklós nevű hozzájuk tartozó fiu elárulta. Pávay Gyula p. biztos több rendőrrel jelent meg a sokadalomban. Mégis egy ájtatos asszony zsebéből 25 frtot elesentek.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazok, a kik boldogult Major János tegnap délutáni temetésén fájdalomunk enyhítésére megjeleneni szivesek voltak, fogadják ez uton hálás köszönetünket. A gyászoló család.

— **Fényes esküvő** színhelye lesz e hó 15-én a debreczeni ev. ref. nagytemplom. *Villám János* huszár főhadnagy esküszik ott örök hűséget báró *Győrffy Katinka* kisasszonynak. Az egybekelésről a következő értesítést kapjuk: Lozsárdi Báró

Győrffy Károlyné báró Győrffy Károly özvegye mihálydi báró, **Splényi** Emma örömmel jelenti leányának Katinkának, **Villám** Jánossal cs. és kir. 15-ik Fálffy huszár ezredbeli főhadnaggyal, Villám Arnold nyug. m. kir. honvéd ezredes és neje Ferdinándy Bertha fiokkal folyó év szeptember hó 15-én Debreczenben történendő egybekelését. Kelt Budapest, 1896 Szeptember hóban. — Hasonló jelentést adott ki a völgény családja. — A polgári házasságkötés a városháza nagytermében lesz.

— **Palmieri meghalt.** Nápolyból oly gyászhirot hozott a táviró, mely nemcsak Olaszországban, hanem az egész tudományos világban fájdalmas feltűnést fog kelteni. A geológiai tudományok egyik leghivatottabb művelője, a földrengési elméletnek új korszakot alkotó munkása hirtelen kidőlt. Az agg professzort szívizérlődés érte és a Vezuv alján levő obszervatórium, melynek remek gyűjteményét minden utazó órákon át elbámulta, árván, uratlan maradt.

Palmieri Luigi, aki mint meteorologus is világhírnek örvendett, 1807. év április 22-én született Faichióban. 1828 óta a mennyiség tan és fizikát tanította a salerno, campohasso és avellinoi liceumban, 1845-ben a nápolyi tengerészeti iskola tanára lett, míg 1847-ben az ottani egyetem fizika tanszékére hívatott meg. A Vezuv meteorologia obszervatóriumának az élére 1854-ben került és neve azóta a Vezuv minden kitörésével kapcsolatban volt. A tudományos világ neki köszönhette a vulkáni tűnemények legpontosabb megfigyelését. Az 1872-iki nagy erupció alkalmával majdnem életét veszítette. A tűzokádó hegy megfigyelése felett irt dolgozatait az „Annali dell' osservatorio vasuviano” évkönyveiben közölte. Igen sok fizikai és meteorologiai eszközt is szerkesztett, melyek közt a legnevezetesebb a légköri villamosság megfigyelésére szolgáló elektrometrum.

— **Alkotmányos élet az iskolákban.** Az iskolák falai között újra eleven élet lüktet. Ez még most nem feladott leckék szorgalmatos megtanulásában nyilvánul, mert hiszen még most kezdetben csak kóstolóba kap a nemes tanuló ifjuság egy egy csipetnyi tanulni valót. A különféle ifjusági körök újra alakítása verilyenkor erős hullámokat s mindenütt megindultak az alkotmányos mozgalmak a választások körül. Az első hirt erről a kereskedelmi akadémia köréből kapjuk. A magyar nyelvű önképzőkör elnökévé Klein Miklóst, alelnökévé Kovács Mihályt, titkárává Füzy Ernőt, főjegyzővé Hirsch Sándort és Friedman Mártont, főpénztárossá Nagy Jánost jelölték. Az idegen nyelvű önképzőkör állásaira jelöltek: elnök Levay Gyula, titkár Hirschfeld Dezső, jegyző Uhlig Arthur. Az ifjusági segélyző egyesület elnökévé Zohner Ottmárt, alelnökévé Sarkany Bélát, pénztárossá Leichtmann Lajost, titkárrá Spizt Jenőt jelölte az ifjuság. A torna kör elnöki tisztére Kovács Lászlót öbajlják emelni. Jegyzőjévé Markus Imrét, pénztárossá Nagy Gábort jelölték. Nincs kizárva, hogy holnap más jelöltek is merülnek fel.

— **A pócsi bucsu.** *Wolafka* Nandor dr. vál. püspök-plébános vezetése alatt ma reggel öt óra után indultak el mintegy nyolczszázan a már a-pócsi bucsura. Nemcsak Debreczenből, hanem a szomszédos községekből is sokan gyűltek össze a kath. hívek hogy együttesen zárandokoljanak el a pócsi Szűz Mária tiszteletére. — Ma reggel öt órakor mise hallgatás után utnak is indultak. — Az ájtatos csapat élén *Wolafka* püspök mezitláb teszi meg az öt mérföldnyi

homokos utat. A bucsujárók szombaton délelőtt 11 órakor érkeznek Mária-Pócsra s onnan hétfőn reggel négy órakor indulnak és este 6 órakor érkeznek vissza Debreczenbe.

— **Tisza-füred ezredévi ünnepe.** Tisza-Füred város képviselőtestülete és az ottani muzeum és könyvtáregylet e hó 12-én, szombaton nagyszabású ezredévi ünnepélyt rendez, melynek egyes részei a következők: Délután félháromkor városi díszközgyűlés, az új városház felavatása. Az ünnepi beszédet mondja Borsos Flóris városi főjegyző. A muzeumot és könyvtárt a városnak átadja az elnök: Tariczky Endre plébános. Alkalmi beszédet tart dr. Lipsey Ádám. A városházi ünnep után a Tass és Szaboles honfoglaló vezérek emlékére készített 12 méter magas obelisz ünnepélyes leleplezése. — Az alkalmi költeményt írta és szavalja Pósa Lajos. Az emlékoszlopot Tisza-Füred városnak átadja Tariczky Endre. Erre következik Kiss Pál 1848-49-as honvédtábornok siremlékének leleplezése. Este 7 órakor a Bika-szállóban diszebed és tánczvizalom zárja be az ünnepet, melyre a fővárosból nagyobb író- és művészársaság rándul le Tisza-Füredre.

— **A Kossuth utcza új vasut.** A Kossuth utcza vasut már tökéletesen elkészült s tegnap néhányszor be is járta az új vonalat egy lóvonatu kocsi. A sínpar mindenütt igen jó s gőzüzemü közlekedéshez is teljesen alkalmas, amelyre a kora reggeli órákban szintén próbát tettek. Az új szárnyvonal műtanrendőri bejárata valószínűleg a jövő h-t folyamán történik meg s nyomban rá átadják a használatnak.

— **Hollandusok Debreczenben.** Már tegnapelőtt megemlékeztünk arról, hogy egy előkelő hollandus ur érkezett Debreczenbe két szép leányával, hogy megismerkedhessek a nagy alföldi metropolissal. A hollandust Mynheer F. de Clercq-nek hívják s bankigazgató Amsterdamban. Leányaival Galiczián keresztül jött hazánkba s megnézték már a magas Tátrát, Kassát, majd Miskolcot. Debreczenben dr. Nagy Zsigmond főiskolai tanár és szerkesztő kalauzolta őket. Elragadtatással beszélnek Magyarországról, melyben annyi szépség és érdekesség váltakozik hegyen, völgyön, rónaságon, hogy az idegen szemé hónapokon át nem tudna rajta eleget gyönyörködni. Látni akarták Debreczent is, amelyről annyit hallottak. A legmélyebb megilletődéssel léptek a történelmi nevezetességű nagytemplomba. Olyan jól esett annak tapasztalása, hogy Mynheer F. de Clercq történelmebe vágó legutolsó jöttüig mindent tudott a dicsőséges magyar szabadságharczról. Majd főiskolánkat látogatták meg s már kívülről mindenkinek azonnal szembeötő hatalmas volta lepte meg őket legelőször, azután megfordultak az oratoriumban és a rengeteg könyvet s még mennyi más kincset magában foglaló nagy könyvtárban s mindenütt a legnagyobb dicséret hangján szólottak modern korunknak minden tekintetben megfelelő főiskolánkról. A délibábjáról híres Hortobágyra tegnapelőtt d. u. rándultak ki s onnan tegnap d. u. érkeztek vissza. Este Nagy Zsigmond vendégei voltak aki teljesen jól beszélt holland nyelven s már 10 órakor elutaztak Kecskemétre, onnan pedig Szegeden, Szabadkán keresztül Budapestre mennek.

— **Nők kerékpározatok.** A legutóbbi newcastelli egészségügyi kongresszuson Turner nagyon egészségesnek mondta a nőkre nézve a kerékpározást. Hogy a nők egészsége a kerékpározás után javul, ezt nemcsak ő, de számos más orvos is tapasztalta. Nagy megkönnyebbülések álltak be különösen olyanoknál, kik valamely szervi hibában szenvednek

Azért van ez, mert a kerékpározás az anyagcserét a legnagyobb mértékben fokozza, a bőr és a légzőszervek tevékenységét növeli és az izmokat erősíti. A biciklizersonyeken való részvételt azonban dr. Turner a nőknek nem ajánlja.

A 20 frtos kereskedelmi perek.

Gróf Freund Jenő véleményes javaslata a debreczeni ügyvédi kamarához.

Tekintetes állandó bizottság!

A kassai ügyvédi kamara választmányának a nagyméltóságú m. kir. Curia 60 és 64 sz. teljes ülésű polgári döntvénye tárgyában az igazságügyminiszter ur nagyméltóságához intézett feliratára a következőkben van szerencsém véleményes javaslatomat betérjeszteni.

Teljes örömmel teszem magamévá a feliratot egész terjedelmében s kamaránk részéről ezen felirat támogatását a legmelegebben ajánlom. Alláspontom megvilágosítására szolgáljanak a javaslat indokai s még kifejtendő további okaim is.

Hangsúlyoznom kell a feliratnak azon hiányát, hogy csak a 64 sz. döntvény ellen hozza fel érveit, míg a 60 sz. döntvény által teremtett helyzettel nem foglalkozik. Ezen hiány pótlását óhajtom én kamaránk részéről a felterjesztés kapcsán elősegíteni.

A 64 sz. döntvény nem is mondható helytelen törvénytárgyat eredményének, hanem csak egy nagyon radicalis, de szerencsétlenül választott eszköznek arra, hogy az alsó bíróságok munkaterhe kevesbítették. Maga az a körülmény, hogy a 20 frton aluli ügyek a járásbíró-ságoktól jogorvoslatok útján nem juthattak a felső bíróságok érdemleges döntése alá s mégis összeült elvi jelentőségű döntésre ezek tárgyában a teljes ülés, legjobb bizonyítéka annak, hogy tudatosan hoztak áldozatot az adminisztrációnak.

Pedig ha az igazságszolgáltatás gyorsasága mindnyájunk elismert fontos érdeke is, sokkal szivesebben láttuk volna ez érdek szolgálatát a bírák szaporítása, mint a döntvény által támogatva.

A 64 sz. döntvény meghozatalánál az 1893. XVIII. t. cz. nagyon világosan intézkedő 2-ik §-ának rendelkezésén lettek mellőzve. E §. szerint a keresk. törvény 258. §-ának 1, 2, 3 és 4. pontjaiban felsorolt ügyletekből eredő keresetek som. eljárás alá tartoznak, vagyis az ugy nevezett feltétlen kereskedelmi ügyletek a szakképzett sommás bíró ítélkezése elé utaltattak, amennyiben a som. elj. 1. §-a 1. 4 és 5. pontjainak korlátai között mozognak. Ha tudjuk azt, hogy a 1-ső §. hivatkozott pontjai a keresetek értékhatára kérdésében csak az érték maximumát rakják meg t. i. az 500 frtig vagy az 5 pont szerint ezen felüli összegek iránt is indított kereseteket utalják a som. elj. alá, de azt, hogy melyik az az érték minimum, melynél az eljárás igénybe vehető, megszabva nincs; kétségtelenül tudnunk kell azt, hogy a 2-ik §. által megjelölt ügyek mind sommás elj. elé tartozó ügyek, bár mily csekély értékre irányulnak is azok. De, hogy a 20 frton aluli feltétlen kereskedelmi ügyletek som. uton érvényesítendőek s ezt a törvény parancsolja, azt kitetszik az 1. §. első bekezdéséből, mely szerint a további pontokban felsorolt ügyek „Sommás elj. és kir. járásbíró-ságok hatásköréhez tartoznak a mennyiben az 1877. évi XXII. t. cz.-ben szabályozott községi bírósági eljárásra utalva nincsenek. A 2. §-ban felsorolt ügyekre a bagatell törv. 11-ik §-a kimondja, hogy kereskedelmi ügyek a bagatell törvényben szabályozott eljárás alá — a vásári bírósági ügyek kivételével — semmi esetben sem tartozhatnak. A két

törvény int kedelmi ügy hangzók, nem is lehet ha az 1893. gáljuk. Mer nek azon községi bír kívül helye akarja kim melyek nem rinti jbiróság községi bír most a közs Ilyen mag akkor fogha §-ának a vonatkozó i lyon kívül uyanesak ezen termés ségi bíróság Amde a novellaris v nem megszi lye a jbir lyozták.

A 64 sz ezek szerint 2878 XXII. merithetők.

A törvé akarhatott o n 64 sz. dö dasági roml ták, tudniok jog labinyut községi bíró ügyleteket r rás, hanem talan finoma tetésének e mellett lehe pedig csak alkalmazásá nak van me

Csak go kereskedő k szállított áru ben szerződő frtos per ke zatk: a s utólag kitün litás elkéste lást tartják átvettnek st Ilyen, kárbiztosítás ket bíráljon tetlen! Ilye mert az ó helyrehozath tőséget.

Hogy m látog, annak hogy a kiv egyáltalán u előtt írásbeli külföldit, ho kereskedő l egy krnyi k lására is külf kedőt. De m is melyik ke gyébe pereln 20 frtot? In rintot, sem l

A felhoz keztem nyuj által teremte

E döntv vény s anna

Több, m kir. curia ha aluli biztosít sommás eljá most a 60 sz gyakorlatot s róság elé ut XVIII. Az c 1877: XXII.

törvény intézkedései ezek szerint a kereskedelmi ügyek tekintetében annyira összhangzó, hogy ezeket félremagyarítani nem is lehet. Nem lehet még akkor sem, ha az 1893. XVIII. t. cz. 224. §-át vizsgáljuk. Mert noha e §. a bagatell törvénynek azon rendelkezéseit, mely nem a községi bírásokra vonatkozik, hatályon kívül helyezi, ezzel nem mondja s nem akarja kimondani azt, hogy azon ügyek, melyek nem tartoztak a bagatell törv. szerinti bírósági elj. alá és ki voltak véve községi bírások hatásköréből, azok most a községi bírások alá utaltatnak. Ilyen magyarázat tarthatatlan s csak akkor foghatna helyt, ha a bg. törv. 11-ik §-ának a keresk. ügyletek elbírálására vonatkozó intézkedése kifejezetten hatályon kívül helyeztetett volna s e mellett ugyanez kimondatott volna az is, hogy ezen természetű ügyek most már a községi bíróságok elé utaltatnak.

Amde a bag. törvény semmi nemű novelláris változást nem szenvedett, hanem megszűntek azon intézkedései, melyek a bíróságok előtti eljárást szabályozták.

A 64 sz. polgári döntvény indokai ezek szerint sem az 1893. XVII. sem az 2878 XXII. t. cz. rendelkezéseiből nem merithetők.

A törvényhozó és codificator nem is akarhatott oly állapotot teremteni, mely a 64 sz. döntvény nyomában járó gazdasági romlásban jelentkezik, mert tudták, tudniok kellett, hogy a kereskedelmi jog labinyuttjében nem igazodhatik el a községi bír., tudták, hogy a kereskedelmi ügyleteket nem a becsületes falusi észjárás, hanem csak a keresk. törvény számtalan finomabbnál finomabb megkülönböztetésének és rendelkezésének ismerete mellett lehet és szabad elbírálni. Ehhez pedig csak a perrendszerü bizonyítékok alkalmazására képes és jogosult szakbírónak van meg a szükséges előképzettség.

Csak gondoljunk egy pár esetre: két kereskedő között vételár hátrálék iránt a szállított áru kevesebb volta, vagy részben szerződés ellenes minősége miatt 20 frtos per keletkezik. Kifogásokul felhozatnak: a szállított áru rosszasága, vagy utólag kitűnt kisebb mennyisége, a szállítás elkéste; a másik részről a kifogást tartják elkésztetnek, az árut véglegesen átvették stb.

Ilyen, vagy fuvarozási, bizományi, kárbiztosítási ügyletből eredő jogkérdéseket bíráljon el a községi bíró? Az lehetetlen! Ilyent kimondani sem szabadna, mert az óriási gazdasági kár mellett helyrehozhatatlan jogfosztásra nyújt lehetőséget.

Hogy milyen kár éri a kereskedő világot, annak jellemzésére szolgáljon az, hogy a kivitellel foglalkozó kereskedő egyáltalán nem perelhet magyar bíróság előtt írásbeli szerződéses kikötés nélkül külföldi, holott a külföldi gyáros nagy kereskedő könyve és számlája alapján egy krnyi követelésnek perbeli tárgyalására is külföldre idézteti a magyar kereskedőt. De még a magyar honos adós ellen is melyik kereskedő megy a hetedik megyébe perelni a maga költségén 19 vagy 20 frtot? Inkább veszni hagyja a 20 forintot, sem hogy a holtat elevennel toldja.

A felhozottakban némileg képét igyekeztem nyújtani a 64 es polg. döntvény által teremtett helyzetnek.

E döntvény szülő anyja a 60 sz. döntvény s annak szerencsétlen indokolása.

Több, mint 15 év óta, épen a nmg. kir. curia határozata folytán a 20 frton aluli biztosítási díjak iránti keresetek a sommás eljárás szerint bíráltattak el, s most a 60 sz. döntvény agyonütévtizedes gyakorlatot s e kereseteket a községi bíróság elé utalja. Miért? Talán az 1893. XVIII. Az cz. rendelkezik így? Vagy az 1877. XXII. Az cz. nyert kibővítést?

Vagy a községi bírák qualificációját szabta magasabbra valamely törvény? Dehogy! Csakis a munkateher elhárítása az egyedi elhallgatott indok!

A községi bírák most sem jószágok, hanem igenis 20 éves bírói gyakorlat 100 féle képpen magyarázta a keresk. törv. 463-507-ig terjedő minden §-át s ebben az utvesztőben akarják oda állítani világító szöveget nélkül a községi bír. judiciumát! Ó döntse el, elévült-e a követelés, megszünt-e a szerződés, halasztott-e a díj, meg kell-e azt fizetni vagy sem, ő a ki tanut sem hallgathat ki eskü alatt!

A gyakorlati jogásznak e kérdésről tovább beszélni nem kell.

A felhozottakban igyekeztem kimutatni a kassai ügyvédi kamara feliratának indokoltágát és ezek alapján ismételtetem pártoló indítványomat.

CSARNOK.

A Zrinyiász bevezetése.

— Széptani tanulmány. —

Irtá: Paulay Ödön tanár.

Történelem. — Alapeszme.

(Folytatás.)

12.

V.

Hiányait a költő maga is érzi, azért mentegődzik hőskölteményéhez irt előszavában: „Homerus a trójai veszedelem után száz esztendővel későbbben irta históriáját; énnékem is száz esztendővel azután történt írnom a Szigeti veszedelmet. — Virgilius tiz esztendeig irta az Aeneist, énnékem pedig egy esztendő alatt, sőt egy télben történt véghez vinnem munkámat. Egyikhez sem hasonlítom pennámat, de avval ő felöttök kérkedhetem, hogy az én professióm, avagy mesterségem nem a poezis, hanem nagyobb s jobb annál: „Országunk szolgálatja“. A mit irtam mulatásáért irtam, semmi jutalmat nem várok érette, ő nékik más gondjok nem volt, nékem e legutolsó gondom volt. Irtam úgy, mint tudtam, noha némely helyen jobban is tudtam volna, ha több munkámat nem szántam volna vesztegetni. — Vagyon fogyatkozás verseimben, de van az mind a holdban, mind a napban, mit mi eclipsisnek nevezünk. Ha azt mondják „saepe et magnus dormitat Homerus“ bizony szégyen nélkül szemlélhetem esorbáimat, mert időm nem volt hozzá, hanem első szülése elmémnek . . .

Ezen nyelvbéli gyarlóság oka, hogy Zrinyi munkája a Gyöngyösi sokkal kevesebb becű, de a verselés zengzetessége s a nyelv és külső alak tekintetében igazán művészies művei elől háttérbe szorult. Hogyha Zrinyi az ő nagyszerű alkotó tehetségét a „Murányi Vénus“ szerzőjének behizelgő s népszerű külsőségeivel, nyelv-rythmusbeli bájjával egyesítheti, minő kiszámíthatatlan eredményei lehetnek volna ennek elbeszélő költészetünk fejlődésére! Bizonyára olyan nemzeti epos termelt volna meg, mely a világirodalom legelső eposai közt is kiváló helyet foglalna el! — De azért „Zrinyiász“ így is megérdemli, hogy Toldy hó óhajtása teljesüljön: „ne legyen művelt magyar, ki a nyers héjon áthatolva a nemes magvat ne ismerje, ne élvezze, ne becsülje.“ (Toldy Ferencz: A költészet történetének kézikönyve, 276. l.)

Hogyha most a Zrinyi hőskölteményének bevezető négy énekéről tárgyalhatok itt összefoglaljuk, habozás nélkül elmondhatjuk, hogy — leszámítva az apró kölcsönzéseket s a hiányos nyelvezetet — e műnek kitűnő compositiója, remek jellemalkotása s művészies benső formája irodalmunkban minden esetre elsőséget, a világirodalom műeposai

között pedig bizonyára előkelő helyet biztosítanak számára. Arany János is — kinek illetékes véleményét bátran aláírhatjuk — azt mondja (Próza dolgozatai 209. lapján), hogy A Zrinyiász áll zordon fenségében, arra nézve, ami benne jeles, nagyszerű: nem követve, meg nem haladva, utól nem érve senkitől!“

(Vége.)

Érték-tőzsde.

A debreczeni „közgazdasági bank részvénytársaság“ közlése. 1896. szeptember hó 11 én.

Államadósság:

Magyar aranyjárdék 4%.	—	122.—	122.50
„ vasuti beruházási köt. 4%.	—	123.—	124.—
„ koronajárdék 4%.	—	99.25	99.75
„ regále vált. köt. 4%.	—	100.—	101.—
Osztrák aranyjárdék 4%.	—	123.25	123.75
Egységes állam kötvény 4%.	—	101.75	102.25
Tisza-szeg. 4%-os nyeres.-sors	—	139.—	140.—

Részvények:

Magyar hitelbank részvény	—	414.—	414.50
Osztrák hitelbank részvény	—	376.—	376.20
Magyaripar-és keresk. bank. r.	—	107.—	107.50

Sorsjegyek:

Magyar jelzálogbank 4%-os sorsj.	123.—	124.—
3-os	104.—	105.—
Osztrák földhitel sorsjegy 3%-os	115.25	116.25
Magyar vöröskereszt sorsjegy	10.—	10.40
Osztrák	18.—	18.40
Olasz	11.50	12.—
Bazilika sorsjegy	6.80	7.20
Jó-szív	3.10	3.40

Pénznomok:

Cs. és kir. arany	—	5.63	5.68
20 márkás arany	—	11.71	11.75
20 frankos arany	—	9.48	9.52
1 Sovereigns	—	11.95	11.99

Budapesti gabona-tőzsde.

Budapest, szeptember 10.

Buzát ma jól kínáltak, a kereslet kedvező volt. — Elkelt szilárd irányzat mellett 60000 mm. 2 $\frac{1}{2}$ —5 kr. magasabb áron.

Egyéb gabonaneműekben gyenge volt forgalom az árak változatlanok maradtak. Rozs 5 krral szilárdabb lett.

Eladatott:

Buza. (Idei.) Tiszav.: 100 mm.	81.3
kg. 7.15 frt. 200 mm.	81. kg. 7.15 frt. 100
mm. 81 kg. 7.15 frt. 100 mm.	80 kg. 7.20
frt. 300 mm. 80.3 kg. 7.20 frt.	300 mm. 81
kg. 7.15 frt. 150 mm.	80 kg. 7.15 frt.
400 mm. 80.5 kg. 7.05 frt.	

Rozs: 6.15—6.20.

Határidő-üzlet.

Az irányzat szilárd volt, jó forgalom mellett az árak emelkedtek.

Hivatalos felmondások 1500 kg. repce szept. 15-iki átvételre.

Hivatalos zárófolyamok déli 1 órakor.

	frt
Buza szept.-októberre	1896 6.89—6.90
„ máj.-júniusra	1896 7.19—7.20
Rozs tavaszra	1896 6.23—6.25
„ szept.-okt.-ra	1896 6.03—6.05
Tengeri máj.-jun.-ra	1896 3.94—3.96--
„ jul.-aug.-ra	1896 3.65—3.70
Zab máj.-jun.	1896 5.64—5.66.
„ szept.-okt.	1896 5.29—5.31
Repeze aug.-szept.	1896 11.20—11.20

Zárlat 4 óra 30 perczkor:

	frt
Buza 1896. őszre	6.89—6.90
Rozs 1896	5.01—5.02
Zab 1896	6.30—6.31
Tengeri 1896 máj.-június-ra	3.60—3.61
Repeze 1896 őszre	10.10—20.—

Bérkocsik díjszabályzata.

	Két lovas	Egy lovas
I. Napsámra:		
Egész napra, reggeli 7 órától esti 9 óráig	5	3
Fél napra, reggeli 6 órától d. u. 1-ig, vagy d. u. 1-től esti 9 óráig	3	2
II. Órassámra.		
Fél órára	40	30
3/4 órára	60	45
Egy egész órára	80	60
Minden következő órára	40	30
Az utolsó óran túl félórára v. kevesebb időre	20	15
III. Egyes járatokért.		
Megállapodás és visszamenet nélkül a város sorompóin belül	50	30
IV. Meghatározott járatok.		
Temetéseknél (valláskülönbség nélkül), ha a végtisztesség a templomban történik	2	1 40
A temetőbe ki és vissza	1 20	80
A háztól egyenesen a temetőbe ki és vissza	60	40
A színházba menet	80	60
A színházból jövet	50	30
Bármely vasuti indóház vagy raktárhoz nappal menet vagy jövet kézi táskával	50	30
Éjjel menet vagy jövet kézi táskával	80	60
A kocsis mellé elhelyezett minden darab málna után külön 10 kr. díj jár	1	70
A korcsolyázó, vagy csónakázó tóhoz, cukor-gyár, légszesz-gyár, kertészeti egylet és gőzmalomhoz menet vagy jövet	50	30
Menet és visszajövet egy órai várakozással	80	60
A nagyerdei fürdőházhoz, polgári vagy katonai lövöldéhez menet vagy jövet	50	30
Menet és jövet egy órai várakozással	1	70
Minden következő órára	60	40
Külső barom- és lövőterre oda és vissza egy órai várakozással	1 20	90
Minden következő órára	40	30
Katonai laktanyához és katonai kórházhoz menet vagy jövet	60	30
Menet és visszajövet 1 órai várakozással	80	60
Minden további órára	40	30
A díjak reggeli 6 órától esti 9 óráig számítatnak.		

Vasuti menetrend.

Érvényes 1896. május hó 1-től.

Egységes vasuti idő szerint.

Debreczenből indul:	h.	p.
Budapest-Nagyvárad felé	hajn.	4
Budapest felé (gyorsvonat)	reg.	8 40
Budapest-Nagyvárad felé	d. u.	12 88
Budapest-Nagyvárad felé	este	10 81
Nagyváradra, (P.-Ladánytól gy. v.)	d. u.	8 48
P.-Ladányig (minden kedden)	déli	12 15
Csak P.-Ladányig	este	8 15
Szatmár-M.-Sziget felé	d. u.	4 07
Szatmár-M.-Sziget felé	este	8 1
Szatmár-M.-Sziget felé	éjjel	8 05
Csak Szatmárig	reg.	5 30
Miskolc-Kassa felé	reg.	8 25
Miskolc-Kassa felé	este	3 10
Szerencs-S.-A.-Ujhely-Kassa felé	d. u.	4 02
M.-Böszörmény-Büd. } m. áll. v.-tól reg. 5 28		
Sz.-Mihály-felé } vásártérről reg. 5 51		
} m. áll. v.-tól d. u. 3 57		
} vásártérről d. u. 4 10		
Füzes-Abony felé (m. áll. v.-tól) reg. 4 42		
" " (vásártérről) . . . . . reg. 5 1		
Ohat-Köcs-Polgár felé m. áll. v.-tól d. u. 4 12		
" " " (vásártérről) . . . . . d. u. 4 24		
Derecske-Nagy-Léta felé . . . . . reg. 8 25		
Derecske-Nagy-Léta felé . . . . . d. u. 4 17		
Budapestről—Debreczenbe		
indul:		
A d. u. 3 ó. 47 p.-kor érkező sz.-v. reg. 9 40		
A este 7 ó. 09 p.-kor érkező gy.-v. d. u. 2 15		
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v. este 7 05		
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz.-v. este 9 15		
(P.-Ladányig gy.-v. átszállással)		
A reggel 7 ó. 20 p.-kor érkező sz.-v. éjjel 11 —		
Debreczenbe érkeznek:		
Budapest-Nagyvárad felől . . . . . d. u. 8 47		
Budapest-Nagyvárad felől gy.-v. . . . . este 7 09		
Budapest-Nagyvárad felől . . . . . éjjel 2 40		
Budapest-Nagyvárad felől . . . . . reg. 7 20		
Nagyvárad felől (P.-Ladányig gy.-v.) reg. 5 12		
M.-Sziget-Szatmár felől . . . . . reg. 7 50		
M.-Sziget-Szatmár felől . . . . . d. u. 12 16		

Debreczenbe érkeznek:

M.-Sziget-Szatmár felől	este	10 16
Csak Szatmárról	este	6 58
Kassa-Miskolc felől*	reg.	8 07
Kassa-S.-A.-Ujhely-Szerencs felől	este	12 21
Kassa-Miskolc felől**	este	7 50
} vásártérré reg. 8 08		
} m. áll. v.-hoz déli 8 17		
H.-Böszörmény felől } vásártérré este 6 30		
} m. áll. v.-hoz este 6 49		
F.-Abony felől (vásártérré) . . . . . d. u. 5 20		
F.-Abony " (m. áll. v.-hoz) . . . . . d. u. 5 32		
Ohat-Köcs-Polgár felől (vásártérré) reg. 7 44		
Ohat-Köcs-Polgár " (m. áll. v.-hoz) reg. 8 —		
Derecske-Nagy-Léta felől . . . . . reg. 7 25		
Derecske-Nagy-Léta felől . . . . . d. u. 3 18		

* Poprád-Felkáról indul jun. 1-től szept. 15-ig, este 10 ó. p. gy. v.

** Közvetlen kocsit Kassáról ind. 12 ó. 31 p. d. u.

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.

Felelős szerkesztő: Koncz Akos.

M. kir. államvasutak.

113984/96. sz.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az 1899. év végéig szükséges különféle pályafentartási és műhelyi szerszámok és eszközökre, továbbá csákányok, lapátok, ásók, furók, taligák, vasalt kutvedrek, szénkosarak, ráspolyok, reszelők, fűrészek, gereblyék, szalag mértékek, lámpaolajok, papírolók és bádovgató olok, gyaluk, gyaluvasak, csavarhuzók, kalapácsok, üvegvágó gyémántok, lakatok ténta-tartók, jelző zászlók, kender-tárczák, fehérneműk, kátrányozott jelző zsinegek, köszöri kövek, jelző sipok, bádogos munkák, u. m. lámpások, kannák, tüzoltó és vízvedrek, durranó gyutacs szelenczék, kármentő tálak, szelenczék stb., vasalt emelőrudak, tüzi csákllyak, összehajtható mérő pálczák, székek, altiszti karkötők, irattáskák bőrből, borju-békók, kalauz-kötők és zsinórok, kefeneműk, hőmérők palaczkok poharak, kavics rostélyok stb.-re iparnemenként cseportositva, nyilvános pályázatot hirdet.

Pályázati határidő 1896. évi október hó 10-ke, a bánatpénz letétel 1896. évi október hó 9 ike.

Utbaigazítás, ajánlati űrlapok, feltételek, rajzok stb. az igazgatóságnál Budapesten (Andrássy-ut 73. sz., II. em. 43. ajtó) a hivatalos órákban (8—2 ig) szerezhetők.

A hirdetmény teljes szövege és a részletes jegyzékek ezenkívül valamennyi vidéken székelő üzletvezetőségénél is megtekinthetők.

A minták a budapesti központi szertárban megtekinthetők.

Budapest, 1896. augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjazatik) 814—1—1

Keil Alajos-féle PADLÓZAT-FÉNYMÁZ

(GLASUR)

legkitünőbb mázó-szer puha padló számára.

1 nagy palaczk ára 135 kr. — 1 kis palaczk ára 68 kr.

Viasz-kenőcs

legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szer kemény padló számára. 1 köcsög ára 60 kr.

Arany-fénymáz

képkeretek stb. beanyosására. 1 kis palaczk ára 20 kr.

Fehér „Glasur“-fénymáz

Legjobb szer mosdó-asztalok, ajtók, ablakdeszkák stb. ujjonni befestésére. 1 kis doboz ára 45 kr. — 1 nagy doboz ára 75 kr.

Mindenkor kaphatók: Szent-Királyi Tivadar czégnél Debreczenben.

700—2—0

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t. nyomása. 1896.

Férfi

chiffon-ingek

darabja

1.50, 1.90, 2.20, 2.60 kr.

Gallérok, kézelők,

Nyakkendők.

Harisnyák

nagy választékban és olcsón kaphatók

Szabó Lajos fia

özégnél. 804—0—2

Civis Naptár az 1897. évre.

Ezen naptár most igen hasznos, mulattató és ismeretterjesztő tartalommal jelenik meg. Lesz benne a teljes naptári rész a csillagászattal, jegyzék-lapokkal, vásárok jegyzékével stb., a mellett az ára is sokkal olcsóbb lesz, mint azelőtt és pedig 60 kr. helyett

csak 36 kr.

sőt a

Debreczeni Ellenőr előfizetői

december hó elején

Karácsonyi ajándékul

kaphják.

Ezeket tekintetbe véve, a **Civis Naptár**

hirdetési

czélokra kiválóan alkalmas.

A **Civis Naptár** hirdetési árai:

egy egész oldal 8 frt,

fél oldal . . . 4 "

negyed oldal . 2 "

Tisztelettel kérjük a hirdető közönséget, hogy megbízásait mielőbb feladni sziveskedjenek, minthogy **hirdetéseket csak folyó évi október hó 15-ig vehetünk fel.**

CSOKONAI

nyomda- és kiadó-részvénytársaság.